

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 21 lõike 2, § 24 lõike 1 ning § 38 lõike 3 alusel.

1. jaanuaril 2023 algab uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2023–2027, mille raames saab Eesti osa Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarvest. Nendest fondidest toetuste andmist reguleerib perioodil 2023–2027 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013. Nimetatud määruse artikli 9 kohaselt tuleb liikmesriikidel EL-i toetuste saamiseks koostada ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava, milleks Eesti puhul on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027” (edaspidi *strateegiakava*), mis on kiidetud heaks Euroopa Komisjoni otsusega.

Võttes aluseks strateegiakava SWOT-analüüsi ja vajaduste hindamist, hõlmatakse 4. sekkumisega üksnes mulla- ja veekaitsele eriti tundlikke ja prioriteetseid alasid. Käesolev eelnõu on vajalik strateegiakava sekkumise KK4.3 ja 4.4 „Põhjavee kaitse toetus” rakendamiseks.

Strateegiakava sekkumine 4 „Mulla- ja veekaitse toetus” koosneb viiest erinevast toetusest: kahest mullakaitsest ja kolmest veekaitsest toetusest. 2023. aastal rakenduvad peale põhjavee kaitse toetuse veel pinnavee kaitse toetus ning turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus ning 2024. aastal väärtusliku rohumaa turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus ning väärtusliku rohumaa põhjavee kaitse toetus. Kõigil neil toetustel on selge mulla- ja veekaitse ühisosa – toetusõiguslik on vaid rohumaa ning määruses sätestatud kestlikkuse nõudeid tuleb järgida vähemalt viiel järjestikusel aastal. Nii mulla- kui veekaitsetoetuse eesmärke täidab kõige enam liigirikas looduslik rohumaa, mille rohukamarat pole aastaid uuendatud ja kus ei ole kasutatud mineraalväetisi ja taimekaitsevahendeid. Seetõttu toetatakse kõrgema ühikumääraga mulla- ja veekaitsetoetuse õiguslikel maal asuvaid väärtuslikke rohumaid ning lisatakse nende kohta täiendavad nõuded.

Mitmed teised mulla- ja veekaitsele suunatud tegevused (nt viljavaheldus, vahekultuuride kasvatamine, haljasväetise kasvatamine, orgaanilise multši kasutamine jm) on koondatud strateegiakava keskkonnasõbraliku majandamise jt ökokavade nõuete alla. Seejuures on keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlemine üks mulla- ja veekaitsetoetuse toetuskõlblikkuse tingimustest.

Põhjavee kaitse toetuse eesmärgiks on põllumajandusmaal toitainete leostumise ohu vähendamine, kuna põllumajandustootmises võivad toitained sõnniku ja mineraalväetiste liigse või väära kasutamise tagajärjel kanduda põhja- ja pinnavette. Põhjavee sattunud nitraadid halvendavad põhjavee kvaliteeti. Toitainete leostumist mõjutab oluliselt mulla kaetus taimedega. Taimed omastavad mullast nii toitaineid kui vett, mistõttu neid leostub taimkattega (püsivalt) kaetud mullast välja vähem. Põhjaveekogumitele suunatud sekkumisena rakendatakse eelkõige põllumaa viimist rohukamara alla ja rohumaa hoidmist rohukamaras.

Sekkumist kujundati koos perioodi 2022–2027 veemajanduskavade koostamisega, mille eesmärgiks on pinnavee vähemalt hea ja põhjavee hea seisundi saavutamine, vee säästev kasutamine ning kvaliteetse joogivee tagamine.

Põhjavee kaitse toetuse nõuded on sarnased perioodil 2018–2023 arengukava piirkondliku veekaitse toetuse raames maa rohumana hoidmise eest toetuse saamise nõuetele. Oluliseks erinevuseks eelmise perioodiga võrreldes on aga toetuse andmise ulatuse oluline laienemine. Piirkondlik veekaitse toetus oli suunatud üksnes nitraaditundlikele aladele, kus põllumajandusliku tegevusega on veekvaliteet halvenenud või on oht selle halvenemiseks. Strateegiakava sekkumist rakendatakse üleriigiliselt kaitsmata põhjaveega alal, olulisel allika- ja karstialal või alal, millel asub allikas või karstivorm.

Toetus panustab tegevuspõhise riigieelarve „Põllumajandus, toit ja maaelu programm 2023–2026“ programmi tegevusse 7.1.1. põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine ja „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ põllumajanduskeskkonna tegevussuuna eesmärkidesse:

- 1) väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene;
- 2) põllumajandustootmise negatiivne mõju kliimamuutusele ja õhukvaliteedile on vähenenud ning positiivne mõju on suurenenud;
- 3) säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus ning tagatud on ökosüsteemi teenuste toimimine.

Toetuse õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikkel 70. Põhjavee kaitse toetusega võtab toetuse taotleja maatüki põhiselt viieaastase nõuete täitmise kohustuse ning toetussummadega hüvitatakse toetusesaajatele võetud kohustustest tingitud lisakulud ning saamata jäänud tulu tervikuna või osaliselt. Toetus hõlmab ainult neid kohustusi, mis on rangemad kui baastase, milleks on tavapraktika, tingimuslikkuse või õigusaktidega kehtestatud kohustuslikud nõuded.

Põhjaveekaitse toetus võib hinnanguliselt hõlmata ca 19 000 hektarit maad ja toetuse indikatiivne kogueelarve on 11,3 miljonit eurot. Taotlusi toetusega liitumiseks võetakse vastu alates 2023. aastast. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 11 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister igal aastal määrusega need strateegiakava sekkumiste raames antavad toetused, mida kalendriaastal antakse. Strateegiakava kohaselt on sekkumist planeeritud rakendada kõigil perioodi 2023–2027 aastatel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna põllumajanduskeskkonna valdkonna nõunik Eike Lepmets (tel 625 6564, eike.lepmets@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kivipõld (tel 625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, milleks on strateegiakava sekkumise KM4.3 ja 4.4 „Põhjavee kaitse toetus” raames antava toetuse (edaspidi *toetus*) andmise tingimused ning kord. Toetuse andmise tingimused ja kord hõlmab sätteid toetatava tegevuse, toetuse ühikumäära, taotleja ja põllumajandusmaa toetusõiguslikkuse nõuete, tingimuslikkuse, baasnõuete, toetatava tegevuse nõuete, põllumajandusliku majapidamise üleandmise, kohustuse üleandmise ja ülevõtmise, kohustuse suurendamise ja vähendamise, taotlusele esitatavate nõuete ja taotluse esitamise tähtaja, taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse

kontrollimise, toetuse vähendamise ja asendamise, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise, toetuse maksmise ja toetuse saaja andmete avalikustamise kohta ning rakendussätteid.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetatav tegevus. Toetust antakse põhjaveekaitse tegevuse elluviimise eest viie järjestikuse kalendriaasta jooksul toetusõiguslikul rohumaal, mille suurus on kindlaks määratud esimesel kalendriaastal esitatud taotluse alusel. Selle sättega avatakse seega põhjaveekaitse tegevuse, kohustuse ja kohustuseperioodi mõisted. Rohumaa selle määruse tähenduses on põllumajandusmaa, mis on rohukamaras või kuhu külvatakse kohustuseaastal rohumaakultuurid.

Lõikes 3 sätestatakse kohustusealuse maa mõiste, milleks loetakse esimesel kalendriaastal esitatud taotluse alusel kindlaks määratud toetusõigusliku rohumaa pindala suurus, kus põhjaveekaitse tegevust kohustuseperioodi jooksul ellu viiakse. Kohustusealune maa loetakse kindlaks määratuks tagasiulatuvalt alates kohustuseperioodi esimese kalendriaasta 1. jaanuarist. Kohustusealuse maa pindala suurus võib kohustuseperioodi jooksul muutuda üksnes minimaalselt, määruks sätestatud ulatuses, kui Euroopa Liidu õigusaktis ei ole sätestatud teisiti. Mõistliku paindlikkuse tarvis võib kohustusealuse maa asukoht muutuda põllu piiride muutumise tõttu, kui see ei too kaasa kohustusealuse maa pindala muutumist. Siin on mõeldud ainult sama põllu piiride korrigeerimist.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse toetuse ühikumäär põhjaveekaitse tegevuse elluviimise eest, mis on ühe hektari toetusõigusliku rohumaa kohta kalendriaastas 180 eurot, kui toetusõiguslikud ja muud rohumaad moodustavad kalendriaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast kokku kuni 20 protsenti. Toetuse ühikumäär on ühe hektari toetusõigusliku rohumaa kohta kalendriaastas 85 eurot, kui toetusõiguslikud ja muud rohumaad moodustavad kalendriaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast kokku üle 20 protsendi. Maa rohumaa hoidmisel erineb põllukultuuride ja söödakultuuride kattetulu ligi kaks korda, mistõttu kehtestatakse selle tegevuse puhul ka põllumajandusliku majapidamise rohumaaade osakaalu arvestades kaks erinevat toetuse ühikumäära. Perioodil 2014–2020 kehtinud piirkondliku veekaitse toetuse määr, mis oli olenevalt ettevõtte rohumaaade kogupindalast kas 70 või 130 eurot/ha ja mida maksti nitraaditundlike alade põhjavee kaitseks, ei olnud põllumajandustootjatele kohustuse võtmiseks piisavalt motiveeriv, mistõttu strateegiakava sekkumise ühikumäära tõsteti.

Täpsem info selle kohta, millised kaasnevad kulud ja saamata jäänud tulud on ühikumäära väljatöötamisel arvesse võetud ning millistele andmeallikatele on tuginetud, on esitatud strateegiakava peatüki 5.3. sekkumise KK4 punktis 7.

Lõike 2 kohaselt, kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab enne Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 13 lõikes 3 sätestatud toetuse vähendamise otsustamist taotlusele eelarveaastaks määratud eelarve, vähendab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) toetuse ühikumäära sellises osas, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. Toetuse eripärast tulenevalt ei ole selle toetuse puhul kõigi nõuetekohaste taotluste täies mahus rahuldamiseks eelarve mittejätkumise korral tavapäraste eelistuskriteeriumite rakendamine põhjendatud, mistõttu ongi üheks alternatiiviks hektaripõhise ühikumäära vähendamine (kõik nõuetele vastavad taotlejad saavad toetust, ent vähendatud ühikumääraga).

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse nõuded taotlejale. Lõikega 1 sätestatakse isikute ring, kes võivad toetust taotleda. Kuna Eestis on kes ei ole aktiivsed põllumajandustootjad, kuid kelle valduses

on rohumaid, kus ei toimu aktiivset kasumile orienteeritud põllumajandustootmist, ei ole need isikud selle määruse subjektiks. Neil maadel ei kasutata väetisi ja taimekaitsevahendeid ning neid hoitakse juba püsirohumaadena ja sellega tagatakse põhjavee piisav kaitse.

Eelneva tõttu antakse toetust füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule, kes tegeleb põllumajandusliku tegevusega ja on aktiivne põllumajandustootja. Lisaks peab toetuse taotleja põllumajandustootmisega seotuse tarvis taotlema kohustuseperioodi kalendriaastal (edaspidi *kohustuseaasta*) ka keskkonnasõbraliku majandamise toetust või peab isik olema loomapidaja, pidades kohustuseaastal rohumaa hektari kohta vähemalt 0,2 loomühikule vastaval arvul veiseid, lambaid või kitsi. Loomade pidamise nõude puhul võetakse arvesse taotleja poolt kohustuseaastal peetavate veiste, lammaste ja kitsede keskmine arv, kes on nõuetekohaselt identifitseeritud ja kelle andmed on kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse.

Lõikes 3 on sätestatud, et veiste, lammaste ja kitsede loomühikuteks ümberarvutamise korral kasutatakse maaeluministri 30. septembri 2022. aasta määruse nr 53 „Põllumajanduses kasutatava eriotstarbelise diislikütuse ostuõiguse andmine“ § 2 lõikes 2 sätestatud koefitsiente.

Veiste, lammaste ja kitsede loomühikuteks ümberarvutamise koefitsiendid on järgmised:

- 1) üle 24 kuu vanune veis, sealhulgas ammlahm – üks loomühik;
- 2) 6–24 kuu vanune veis – 0,6 loomühik;
- 3) kuni kuue kuu vanune veis – 0,2 loomühik;
- 4) üle kuue kuu vanune lammas või kits – 0,15 loomühik;
- 5) kuni kuue kuu vanune lammas või kits – 0,05 loomühikut.

Lõike 5 kohaselt ei anta toetust taotlejale, kellele antakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) alusel piirkondliku mullakaitse või piirkondliku veekaitse toetust. Samal kohustuseperioodil ei saa olla ühel taotlejal arengukava alusel antavat ja strateegiakava alusel antavat sarnast kohustust. 2023. aastal kehtivad veel 15 arengukava raames võetud piirkondliku mullakaitse toetuse ja 3 taotlejal piirkondliku veekaitse toetuse kohustused. Neil taotlejatel on võimalik oma arengukava raames võetud kehtiv kohustus lõpetada, võttes sama maa kohta uue perioodi kohustuse.

Lõike 6 kohaselt, kui taotleja ei ole vääramatut jõu või erandlike asjaolude esinemise tõttu võimeline jätkama kohustuse täitmisega, siis kohustus lõpeb.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse nõuded toetusõigusliku maa kohta. Nagu eelpool mainitud, on selle määruse alusel antava toetuse juures oluline, et taotleja tegeleks toetusõiguslikul maal põllumajandusliku tegevusega. See on sätestatud maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ §-s 3, ning samuti peab see maa vastama eelnimetatud määruse § 4 lõigetes 2–5, 7 ja 11 sätestatud nõuetele.

Lõike 2 kohaselt antakse toetust sellise taotleja kasutatava kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse rohumaa kohta, mis vastab vähemalt ühele järgmisele tingimusele:

- 1) see asub vähemalt 50 protsendi ulatuses kaitsmata põhjaveega alal või olulisel allika- ja karstialal;
- 2) sellel asub allikas või karstivorm (edaspidi koos *veekaitseline rohumaa*).

Olulised allika- ja karstialad ning allikad või karstivormid on kantud Eesti looduse infosüsteemi. Toetuse andmise aluseks oleva kaitsmata põhjaveega alade kaardikihi koostas Maa-amet.

Oluline on märkida, et toetust makstakse nii neile aladele, mis on seni olnud haritud ja kuhu külvatakse hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks rohumaakultuurid, kui ka neile, mida hoitakse juba rohumaadena.

Maad saab kasutada isik, kellel on maa kasutusõigus.

Topeltrahastamise vältimiseks ei anta lõike 4 kohaselt toetust toetusega hüvitatava sarnase tegevuse eest maa kohta, mille kohta antakse taotlejale strateegiakava alusel:

- 1) keskkonnasõbraliku majandamise toetust;
- 2) ökoalade toetust;
- 3) mesilaste korjealade toetust;
- 4) muud mulla- ja veekaitsetoetust;
- 5) väärtusliku püsirohumaad toetust.

Samuti ei anta lõike 5 kohaselt toetust tingimuslikkuse ja ühtlasi selle toetuse baasnõudeks oleva keskkonnatundliku püsirohumaad kohta, mille mõiste on sätestatud maaeluministri 20.12.2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord” § 4 lõikes 5. Toetust ei anta ka pärandniidu hooldamise toetuse toetusõigusliku maa kohta, kuna pärandniidu kui elurikkuse tuumalade puhul tuleb eelistada selle spetsiifilist hooldamist ning selleks ka vastava toetuse taotlemist.

Toetust ei anta ka maa kohta, mille kohta antakse arengukava alusel antavat poolloodusliku koosluse hooldamise toetust ning keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetust. Samas on sama maa kohta sellele toetusele lisaks võimalik taotleda arengukava mahepõllumajandusele ülemineku toetust ja mahepõllumajandusega jätkamise toetust ning kohalikkude sortide kasvatamise toetust kuna neis esitatakse põhjavee kaitse toetusega võrreldes täiendavaid nõudeid.

Lõike 8 kohaselt katkeb kohustusealuse rohumaad puhul, mis ei ole kohustuse võtmise ajal püsirohumaad, kohustuseperioodiks püsirohumaadks muutumise arvestus. See tähendab, et kui taotleja võtab endale viieks aastaks põhjaveekaitse tegevuse kohustuse, siis see 5-aastane toetuse periood nii-öelda külmutatakse maa püsirohumaadks muutumise arvestuse suhtes. Näiteks, kui taotlejal on maa enne toetuse taotlemist olnud kaks aastat kasutusel lühiajalise rohumaadna, siis viis aastat põhjaveekaitse tegevuse hoidmise kohustust ei muuda seda maad automaatselt püsirohumaadks, vaid pärast kohustuseperioodi lõppu jätkub maa püsirohumaadks muutumise arvestus sellest punktist, mis oli enne toetuse kohustuse algamist. Selline lähenemine annab võimaluse enamatele taotlejatele selle toetuse taotlemiseks, kuna maa rohumaadna hoidmine kohustuseperioodi jooksul ei muuda seda maad automaatselt püsirohumaadks ja selle kohta ei teki seetõttu toetuseperioodi jooksul püsirohumaad säilitamise kohustust.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse tingimuslikkuse järgimine. Taotleja peab täitma kogu põllumajandusliku majapidamise maal ja põllumajanduslikus tegevuses maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruses nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ sätestatud nõudeid, mis on kehtestatud

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 12 ja 13 alusel. Tingimuslikkus hõlmab nii maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid kui ka kohustuslikke majandamisnõudeid. Kohustuslikud majandamisnõuded on valik juba kehtivatest erinevatest siseriiklikest nõuetest.

Tingimuslikkus on seotud keskkonna, maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise, rahvatervise, loomatervise, taimetervise ja loomade heaolu vallas kehtestatud nõuete järgimisega. Tingimuslikkuse järgimine on eelduseks strateegiakava pindalapõhiste- ja loomatoetuste täies mahus saamiseks. Tingimuslikkusega välistatakse juhud, kus põllumajandustootja saab elementaarsete nõuete rikkumisel karistada küll valdkonna järelevalveasutuse poolt, kuid saab siiski täies mahus põllumajandustoetusi. Tingimuslikkust tuleb järgida kogu kohustuseaasta vältel 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini. Tingimuslikkuse süsteem rakendub 1. jaanuarist 2023 ning asendab senist nõuetele vastavuse süsteemi.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse põhjavee kaitse toetuse baasnõuded. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 70 lõike 3 ja 4 kohaselt võib toetusega hüvitada saamatajäänud tulu ja lisakulud ainult sellistest nõuetest tulenevalt, mis on rangemad kui tingimuslikkuse nõuded, asjaomased väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise ning loomade heaolu miinimumnõuded ning muud asjaomased liikmesriigi ja liidu õigusega ette nähtud kohustuslikud nõuded, põllumajandusmaa hoidmise tingimused ning erinevad kohustustest, millega seoses antakse toetust sama määruse artikli 31 alusel. Ideaalsel juhul on baasnõue selline, et selle mittetäitmine tähendab automaatselt ka toetatava nõude mittetäitmist. Baasnõue peab igal juhul olema toetatava nõude suhtes asjakohane, samuti tuleks vältida ühe toetatava nõude kohta ülemäärase arvu baasnõuete kehtestamist, sest baasnõuete eesmärgiks ei ole tagada taotlejate seaduskuulekus toetusega seotud valdkonnas – selleks on tingimuslikkuse süsteem (samam võivad baasnõueteks olla ka tingimuslikkuse süsteemi osaks olevad nõuded). Toetuse andmisel tuleb baasnõuete järgimist taotleja põllumajanduslikus majapidamises ka kontrollida ning kui mõnda baasnõuet rikutakse, vähendatakse rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust arvestades toetust või jäetakse taotlus rahuldamata.

Põhjavee kaitse toetuse andmise juures on asjakohased järgmised baasnõuded:

- 1) põlluraamatu pidamine. Põlluraamatusse tuleb kohustuseaastal kanda andmed põllumajandusliku tegevuse kohta. Põlluraamatu pidamine on sätestatud veeseaduse §-s 155;
- 2) veeseaduse § 162 alusel väetamisplaani koostamine;
- 3) püsirohuma ja põllumajandusmaa suhtarvu säilitamine, mille kohaselt tuleb säilitada püsirohumaade pindala, et vältida rohumaade suuremahulist muutmist põllumaaks ning kaitsta ja säilitada olemasolevaid püsirohumaaid;
- 4) maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ § 4 lõike 5 nimetatud keskkonnatundliku püsirohuma kasutusotstarvet ei ole lubatud muuta ja punktides 2 ja 3 nimetatud keskkonnatundliku püsirohuma uuendamine ei ole lubatud;
- 5) maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ § 4 lõike 5 punktis 1 nimetatud keskkonnatundliku püsirohuma uuendamine on lubatud üksnes pealtkülvi teel. Uuendamisest tuleb PRIA-t eelnevalt teavitada;
- 6) põllumajandustootja, kes on muutnud maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ § 4 lõikes 5 nimetatud

keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet või nimetatud ala üles kündnud, peab püsirohumaa tagasi rajama PRIA määratud tähtpäevaks.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse tegevuse elluviimise nõuded rohumaal. Tegemist on nõuetega, mille täitmisega kaasnev lisakulu või saamata jäänud tulu osaliselt või täielikult toetusega hüvitatakse. Lihtsustatult öeldes ei tohi seda maad kasutada põllukultuuride kasvatamiseks ning toetuse ühikumäär tuleneb maa kasutusotstarbe piirangust.

Taotleja täidab kohustuseperioodi jooksul selles peatükis sätestatud nõudeid kogu kohustusealusel rohumaal. Toetusõiguslik on üksnes rohumaa, mistõttu juhul, kui kohustuse võtmisele eelnenud aastal ei kasvatatud sellel maal heintaimi, peab rohumaa olema rajatud hiljemalt esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Mullaharimistöödega ei tohi rohukamarat kahjustada. Rohumaad ei tohi künda, kultiveerida, koorida, randaalida, freesida ega teha muid rohukamarat kahjustavaid mullaharimistöid. Rohumaad võib uuendada üksnes otsekülvi ja pealtparandamise teel. Rohumaa äestamine on lubatud.

Rohumaa ülekarjatamine ja üldhävitava süsteemse toimega herbitsiidi (glüfosaat) kasutamine on keelatud. Maa ülekarjatamise tõttu võib maa rohukamar kahjustuda, kui loomade karjatamisel ei järgita sobivat karjatamiskoormust ehk ei arvestata konkreetse maa karjatamise taluvust või ei arvestata konkreetse aasta rohukasvu ja ilmastikuolusid. Ülekarjatamise vältimiseks on soovitatav karjamaid plaanipäraselt vahetada, jootmiskohti liigutada ja karjatada loomaliike vahelduvalt.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse mullaproovide analüüsimine. Laboratooriumi väljastatud laboriprotokollid analüüsitulemustega peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad. Rohumaadelt on seni põllukultuuride kasvatamiseks kasvatatava maaga võrreldes vähem proove võetud ning tootmise väiksemat intensiivsust silmas pidades on see ka mõisteta. Mullakaitseks on siiski oluline, et põllumajandustootja on teadlik ka oma rohumaa muldade seisundist. Mullaproovide tulemused on üldistatud kujul vajalikud ka riigi põllumajanduspoliitika kujundamiseks ja mitmete rohepöörde algatuste tarvis.

Selle nõude täitmiseks korraldab taotleja kohustusealuse rohumaa kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks akrediteeritud laboratooriumisse hiljemalt teise kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui kohustusealuse rohumaal on varem võetud mullaproov ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse, taimede omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta, peab taotleja korraldama mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks. Taotleja korraldab mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni viie hektari kohustusealuse rohumaa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesus, taimede omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldus ning orgaanilise süsiniku sisaldus. Kui kohustusealust rohumaad on üle kümne hektari, peab mullaproovid võtma Maaelu Teadmuskeskuse korraldatud mullaproovivõtjate koolituse läbinud isik.

Mullaproovivõtjate koolitusi viis kuni 2022. a. lõpuni läbi PMK. 1. jaanuarist 2023 a. ühendatakse PMK ja Eesti Taimekasvatuse Instituut, mis hakkab kandma nime Maaelu Teadmuskeskus. Seetõttu arvestatakse mullaproovivõtjate koolituse läbinute hulka isikud, kes on osalenud enne 2023. aastat PMK korraldatud mullaproovivõtjate koolitusel.

Mulla happesus määratakse kaaliumkloriidi lahusest, taimede omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse määramiseks kasutatakse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaadi või Egnér-Riehm-Domingo ammooniumatsetaat-laktaadi meetodit.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse veekaitiseliselt koolitusel osalemine. Teise kohustuseaasta 1. detsembriks peab vähemalt ühel veekaitiseliselt koolitusel osalema taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega. Töösuhet kinnitavad andmed peavad olema registreeritud Maksu- ja Tolliametis töötamise registris. Koolitus peab olema korraldatud strateegiakava alusel antava teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse raames ning koolituseks loetakse infopäev, konverents, esitlustegevus.

Kohustuse ülevõtmise korral, kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, peab taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, olema osalenud vähemalt ühel veekaitiseliselt koolitusel kohustuse ülevõtmisele järgneva kohustuseaasta 1. detsembriks.

Kui kohustust suurendatakse ja algab uus kohustus, ei pea taotleja ega taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, koolitusel uuesti osalema.

Eelnõu §-ga 11 sätestatakse põllumajandusliku majapidamise üleandmine. Põllumajandusliku majapidamise ülevõtmise korral saab ülevõtja jätkata pooleli olevat üleandja kohustust.

Selleks, et tagada paindlikkus mitmeaastase kohustusega hõlmatud maade liikumisel majapidamiste vahel, on **eelnõu §-ga 12** sätestatud kohustuse üleandmine ja ülevõtmine. Kohustust on lubatud osaliselt või täielikult teisele isikule üle anda või teiselt isikult üle võtta alates teisest kohustuseaastast. Esimesel kohustuseaastal võib kohustuse üle anda vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemise korral või põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral § 11 kohaselt.

Kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, loetakse kohustuseperioodi kestuseks ülevõetud kohustuse kestus. Sellisel juhul võib kohustusealuse maa suurus muutuda §-des 13 ja 14 sätestatud ulatuses ka siis, kui üleandja on kohustusealuse maa suurust enne selle üleandmist muutnud.

Kui kohustuse võtab üle isik, kelle kohustus on alanud hiljem kui ülevõetud kohustus, kohustused liidetakse ja kohustuseperioodi kestuseks loetakse kohustuse ülevõtja kohustuseperioodi kestus.

Kui kohustuse võtab üle isik, kelle kohustus on alanud varem kui ülevõetud kohustus, kohustused liidetakse ja kohustuseperioodi kestuseks loetakse:

- 1) kohustuse ülevõtja kohustuseperioodi kestus, kui ülevõetud kohustusealuse maa pindala on kuni kaks hektarit või üle kahe hektari, aga moodustab kohustuse ülevõtja kohustusealuse maa pindalast kuni 20 protsenti;
- 2) kohustuse üleandja kohustuseperioodi kestus, kui ülevõetud kohustusealuse maa pindala on üle kahe hektari ja moodustab kohustuse ülevõtja kohustusealuse maa pindalast üle 20 protsenti.

Kui isik võtab kohustuseaastal üle mitu kohustust ja ülevõetud kohustusealuse maa pindala kokku on kuni kaks hektarit või üle kahe hektari, aga moodustab kohustuse ülevõtja kohustusealuse maa pindalast kuni 20 protsenti, kohustused liidetakse ja kohustuseperioodi kestuseks loetakse kohustuse ülevõtja kohustuseperioodi kestus.

Kui isik võtab kohustuseaastal üle mitu kohustust ja ülevõetud kohustusealuse maa pindala kokku on üle kahe hektari ja moodustab kohustuse ülevõtja kohustusealuse maa pindalast üle 20 protsendi, kohustused liidetakse ja kohustuseperioodi kestuseks loetakse lühemat aega kestnud kohustuse kestus.

Kohustusealuse maa üleandmise korral esitatakse PRIA-le seitsme kalendripäeva jooksul elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu järgmised andmed:

- 1) üleandja ja ülevõtja nimi ning registri- või isikukood;
- 2) andmed üleantud kohustusealuse maaga seotud kohustuse kohta;
- 3) andmed selle kohta, kas ülevõtja võtab üle kohustusealuse maaga seotud kohustuse.

Kui kohustusealune maa antakse üle teisele isikule, siis võib teine isik kohustuse üle võtta. Kui teine isik kohustust üle ei võta, siis üleantud maa osas kohustus lõpeb.

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse kohustuse suurendamise kord. Kui kohustust suurendatakse taotleja kohustusealuse maa pindalast selle maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud, siis kohustuseperioodi kestus ei muutu, kui kohustusealuse maa pindala suureneb kuni kaks hektarit või üle kahe hektari, aga moodustab kohustusealuse maa pindalast kuni 20 protsenti.

Kui kohustust suurendatakse taotleja kohustusealuse maa pindalast selle maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud, siis algab uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat, kui kohustusealuse maa pindala suureneb üle kahe hektari ja moodustab kohustusealuse maa pindalast üle 20 protsendi.

Eelnõu §-ga 14 sätestatakse kohustuse vähendamise kord. Kohustusealuse maa pindala võib vähendada kohustuse üleandmise korral või kui selle määruse kohane kohustus lõpetatakse osaliselt või täielikult ja sama maa kohta võetakse strateegiakava alusel antava väärtusliku rohumaa mullakaitse toetuse, väärtusliku rohumaa põhjaveekaitse toetuse või pärandniidu hooldamise toetuse kohane kohustus. Kui kohustusealuse maa pindala vähendatakse muudel põhjustel, võib kohustusealuse maa pindala vähendada kuni 10 protsenti.

Eelnõu §-ga 15 sätestatakse toetuse taotlemise kord. Taotleja esitab PRIA e-teenuse keskkonnas igal kohustuseaastal ajavahemikul 2. maist kuni 15. juunini elektroonilise taotluse. PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotlemine võimaldab vältida vigu taotluse esitamisel ning dokumentide täitmine on lihtsam, kuna taotluse paljud väljad on juba eeltäidetud ning süsteemis toimuvad automaatsed esitatud andmete kontrollid PRIA erinevate registritega. Isik, kes esimest korda taotleb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel toetust, esitab enda andmete registrisse kandmiseks avalduse PRIA-le. Taotlus sisaldab andmeid, mis on vajalikud toetuse menetlemiseks. Taotlejal tuleb esitada maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ nr 71 § 10 lõikes 1, § 11 lõikes 1 punktides 1–16 ja 18 ning lõigetes 2–4 ning §-s 12 nimetatud andmed, mis on kõikidele pindala- ja loomatoetuste taotlejatele kohustuslik esitada.

Lõike 2 ja 3 kohaselt esitab taotleja komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 2022/1173 artikli 5 lõike 6 kohased eeltäidetud taotlusega seotud parandused hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. augustiks ning artikli 7 lõike 1 punktide a ja c kohased taotluse muudatused hiljemalt taotluse esitamise aasta 1. novembriks.

Lõike 4 kohaselt taotletakse toetust strateegiakava alusel antavate pindalatoetuste ning loomade pidamisega ja loomade heaolu soodustamisega seotud toetuste ühisel taotlusel. Kõiki strateegiakava alusel antavaid pindalatoetusi ning loomade pidamisega ja loomade heaolu soodustamisega seotud toetusi saab taotleda ajavahemikul 2. mai kuni 15. juuni PRIA e-teenuste keskkonnas. PRIA e-teenuse keskkonnas on taotlejale näha eeltäidetud taotlusvorm, mis sisaldab erinevate toetuste taotlemiseks vajalikke andmeid, sh ka selliseid andmeid, mis on toetustele ühised. Kuna teatud ühiseid andmeid võetakse arvesse erinevate toetuste menetlemisel, võimaldab nende ühekordne märkimine vältida vigu. Seetõttu on otstarbekas esitada üks ühine taotlus kõikide eelpool nimetatud toetuste kohta samaaegselt.

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse taotleja, taotluse ja toetatavate tegevuste kontrollimine. Lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA ning selles paragrahvis sätestatud juhul muu asutus taotluses esitatud andmete õigsust ja taotleja ning toetatava tegevuse toetuse saamise nõuetele vastavust. Lõike 2 kohaselt kontrollivad tingimuslikkuse nõuetele vastavust oma pädevuse piires PRIA, Põllumajandus- ja Toiduamet ning Keskkonnaamet. Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete ning kohustuslike majandamisnõuete kontrollide korraldamisel (sh, kui need samad nõuded sisalduvad juba riigisiseses õigusaktis) peab arvestama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklis 83 sätestatuga. Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete ning kohustuslike majandamisnõuete kontrollimiseks võivad asutused kasutada olemasolevaid kontrolli- ja haldussüsteeme. Kontrolli all mõistetakse nii administratiivset kui ka kohapealset kontrolli. Kohapealse kontrolli tegemiseks võib asjakohasel juhul kasutada kaugseiret või pinnaseiresüsteemi või neid toetavaid asjakohaseid tehnoloogiaid. Kohapealsete kontrollide valim tehakse igal aastal riskianalüüsi põhjal. Eeltoodu tähendab ka seda, et tingimuslikkuse raames peab kontrollivalimi koostamisel lähtuma nimetatud määruses sätestatust.

Eelnõu §-ga 17 sätestatakse toetuse vähendamise ja ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks meetmete kohaldamise kord.

Lõike 1 kohaselt kohaldatakse toetuse vähendamise korral Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 13 lõikes 3 sätestatut. PRIA võib vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et taotleja rikub tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 65 lõikes 2 nimetatud pindala- ja loomapõhiste otsetoetuste ning maaelu arengu toetuste puhul tähendab eeltoodu seda, et taotleja on rikkunud selliseid nõudeid, mis ei ole toetusõiguslikkuse nõuded ja mille rikkumine toob kaasa toetuse vähendamise (nt on rikutud baasnõuet või toetuse tegevuse elluviimise nõuet). Nimetatud toetuste puhul tehakse taotluse rahuldamise otsus ja toetuse maksmise otsus ühe otsusena. Kui enne selle otsuse tegemist tehakse kindlaks, et taotleja rikub tegevuse elluviimise nõudeid, vähendatakse toetust. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest ning toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutlusõiguse alusel, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust. Kui taotleja on rikkunud aga toetusõiguslikkuse nõuet, jäetakse taotlus rahuldamata.

Lõike 2 kohaselt vähendatakse lõikes 1 sätestatud juhul taotlejale antavat toetust, võttes aluseks taotluse alusel kindlaks määratud summa, mida taotlejal oleks õigus saada, millest on maha arvatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmete kohaldamisega seotud summa.

Lõike 3 kohaselt kohaldatakse ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks meetmete kohaldamise korral Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse §-des 107–110 sätestatud. Nimetatud paragrahvides sätestatakse ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud EL finantshuvide kaitse meetmete kohaldamise üldnormid, ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga seotud kaitsemeetmed, kaitsemeetme kohaldamine pettuse puhul ning tingimuslikkuse süsteemiga seotud kaitsemeetmed.

Eelnõu §-ga 18 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine. Võttes arvesse kontrollide tulemusi, teeb PRIA taotluse osalise või täieliku rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse kohustuseaastale järgneva kalendriaasta 10. veebruariks. Taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA Euroopa Liidu õigusaktides ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõikes 3 sätestatud alustel.

Eelnõu §-ga 19 sätestatakse toetuse maksmine. Toetus makstakse toetuse saajale hiljemalt kohustuseaastale järgneva kalendriaasta 30. juuniks.

Eelnõu §-ga 20 sätestatakse toetuse saaja andmete avalikustamine. PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ja andmete töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras.

Eelnõu §-ga 21 sätestatakse rakendussätted maaeluministri 16. veebruari 2018. a määruse nr 9 „Piirkondlik veekaitse toetus” muutmiseks. Kehtivas määruses on sätestatud, et arengukava alusel antavatest pindalatoetustest antakse piirkondliku veekaitsetoetuse kõrval sama maa kohta üksnes kohalikku sorti taimede kasvatamise toetust. Ühtlustatuna strateegiakava sekkumisega võimaldatakse määruse muutmise taotleja ka mahepõllumajandusele ülemineku toetust ja mahepõllumajandusega jätkamise toetust.

Punktiga 2 kehtivat sätet sisuliselt ei muudeta ning jätkuvalt ei anta toetust keskkonnatundliku rohumaa kohta. Samuti ei muudeta punktidega 3–9 sisuliselt kehtivas määruses toodud ning muudatuse tingis strateegiakava meetmete rakendumisest tingitud ühtlustamine. Näiteks on kehtivas määruses toodud sama või sarnase tegevuse eest topeltrahastamise vältimise sätted ning strateegiakava meetmete rakendumisega seoses täiendatakse vastavalt ka kehtivat määrust.

Punktiga 10 sätestatakse, et kehtivat maa rohumana hoidmise kohutust ei saa alates 2023. aastast suurendada. Sellise vajaduse ilmnedes on taotlejal võimalik kehtiv kohustus lõpetada ja võtta kogu sama maa kohta strateegiakava kohane kohustus. Kaardikihtide uuendamisest jm tingituna, kui piirkondliku veekaitse toetuse kohase maa rohumana hoidmise kohustuse alune maa ei vasta lõikes 11 sätestatud juhul kogu ulatuses strateegiakava alusel antava toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele, siis piirkondliku veekaitse toetuse kohane kohustus selle maa osas lõpeb.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud järgmistest määrustest: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) ja

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

4. Määruse mõjud

Eelnõu mõjusid on hinnatud "Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri" § 46 lg 1 alusel. Eelnõu rakendamine toob kaasa otseseid positiivseid mõjusid majandusele, elu- ja looduskeskkonnale ning kaudseid positiivseid mõjusid julgeolekule, regionaalarengule, riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Eelnõu rakendamine aitab kaasa nii EL veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) eesmärgi täitmisele saavutada kõigi veekogumite vähemalt hea seisund 2027. aastaks kui ka HELCOMi eesmärgile saavutada Läänemere hea keskkonnaseisund. Veepoliitika eesmärkide saavutamiseks vajalikud veemajanduskavad koos meetmeprogrammiga koostatakse iga kuue aasta tagant Eestis määratletud kolmele vesikonnale (Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikond). Veemajanduskavad sisaldavad lisaks kohustuslikele meetmetele ka põllumajandusvaldkonnas rakendatavaid täiendavaid meetmeid. 2022. aastal vastu võetud veemajanduskavade 2022–2027 meetmeprogramm sisaldab nii vesikonnaüleseid kui ka pinna- ja põhjavee kogumipõhiseid meetmeid, sh meetmed põllumajandusest pärinevate toitainetega ja pestitsiididega saastamise vähendamiseks ning nõustamisteenuse arendamiseks.

Põhjavee kaitse toetuse eesmärgiks on põllumajandusmaal toitainete leostumise ohu vähendamine, kuna põllumajandustootmises võivad toitained sõnniku ja mineraalväetiste liigse või väära kasutamise tagajärjel kanduda põhja- ja pinnavette. Põhjavette sattunud nitraadid halvendavad põhjavee kvaliteeti. Toitainete leostumist mõjutab oluliselt mulla kaetus taimedega. Taimed omastavad mullast nii toitaineid kui vett, mistõttu neid leostub taimkattega (püsivalt) kaetud mullast välja vähem. Põhjaveekogumitele suunatud sekkumisena rakendatakse eelkõige põllumaa viimist rohukamara alla ja rohumaa hoidmist rohukamaras. Sekkumist kujundati koos perioodi 2022–2027 veemajanduskavade koostamisega, mille eesmärgiks on pinnavee vähemalt hea ja põhjavee hea seisundi saavutamine, vee säästev kasutamine ning kvaliteetse joogivee tagamine.

Põhjavee kaitse toetuse nõuded on sarnased perioodil 2018–2023 arengukava piirkondliku veekaitse toetuse raames maa rohumana hoidmise eest toetuse saamise nõuetele. Oluliseks erinevuseks eelmise perioodiga võrreldes on aga toetuse andmise ulatuse oluline laienemine. Piirkondlik veekaitse toetus oli suunatud üksnes nitraaditundlikele aladele, kus põllumajandusliku tegevusega on veekvaliteet halvenenud või on oht selle halvenemiseks. Strateegiakava sekkumist rakendatakse üleriigiliselt kaitsmata põhjaveega alal, olulisel allika- ja karstialal või alal millel asub allikas või karstivorm.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Strateegiakava sekkumise „Mulla- ja veekaitse toetus” kogueelarve on strateegiakava peatüki 6.2.3. kohaselt 23 205 399 eurot, millest 18 564 319 eurot rahastatakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist EAFRD. Põhjavee kaitse toetus võib hinnanguliselt hõlmata ca 19 000 hektarit maad ja toetuse indikatiivne kogueelarve perioodiks on 11,3 miljonit eurot. Toetuse ühikumäär sõltub sellest, kas toetusõiguslikud ja muud rohumaad moodustavad kalendriaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast kokku kuni 20% või üle 20% ning

seetõttu ei ole toetusega eeldatavasti hõlmatava ala hektarite arvu ega eelarvenumbrit strateegiakavas esitatud.

Uue programmiperioodi sekkumiste ettevalmistamiseks tuleb olemasolevad infosüsteemid kohandada vastavaks uue perioodi nõuetele. Määruse rakendamisega on seotud eelkõige IT-arenduskulu ning perioodi alguses ka täiendav tööjõukulu kasv. Vajalikud kulutused sekkumiste väljatöötamiseks on kavandatud katta PRIA-le eraldatud eelarve vahenditest. Määruse rakendamisega ei ole kavandatud lisakulutusi riigieelarve vahenditest. Samuti ei kavandata määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2023. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Strateegiakava ettevalmistuseks moodustati 2019. a 18. juunil juhtkomisjon, kuhu kuulusid valdkondade huvigruppide ning riigiasutuste esindajad. Juhtkomisjoni ülesanneteks oli kujundada Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika maaelu arengu toetuste andmist reguleerivate õigusaktide kohta ning koordineerida strateegiakava koostamist, teha ettepanekuid ja kujundada seisukoht strateegiakava kohta enne kava esitamist Vabariigi Valitsusele. Lisaks kohtusid strateegiakava ettevalmistuseks aastatel 2019–2020 valdkondlikud töögrupid. Juhtkomisjoni ja valdkondlike töögruppide materjalid on leitavad Maaeluministeriumi kodulehelt.

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise süsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeriumile ja Keskkonnaministeriumile ja saadeti informatsiooniks PRIA-le ja strateegiakava juhtkomisjonile. Rahandusministerium ja Keskkonnaministerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, seetõttu loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hendrik Kuusk

Toiduohutuse asekancler kantsleri ülesannetes